

Уговорна одговорност бродара у превозу робе

Режими – општа и превозничка (губитак, оштећење, закашњење)

Особине превозничке одговорности

- 1) уговорна – повреда дужности чувања или благовременог превоза
- 2) субјективна – претпостављена кривица бродара (основ)
- 3) ограничена
- 4) одговорност за другог (посада) – изузеци (само лична кривица бродара): **а)** наутичка грешка **б)** пожар

Трајање

- режими - **а)** БК 24 – од укрцаја до искрцаја **б)** ЗТБ и Конв. 78 – од пријема до предаје
- споредан превоз (од дока до брода и обратно) – део укрцаја и искрцаја

Два режима ослобођења од превозничке одговорности: 1) хашки и 2) хамбуршки

Ослобођење од одговорности

1) БК (Хашка правила) 24. год. и ЗТБ

- бродар доказује стварни узрок штете и да није крив
- непознат узрок – бродар одговара (нема ослоб.)
- олакшавање терета доказа – “изузете опасности”

* врсте опасности (преузето из енглеске судске праксе) -

а) виша сила – опасности мора, божја дела, ратни догађаји, дела јавних непријатеља, пиратерија, побуне, грађански немири, штрајкови, карантинска огранич., судс. заплена

б) случај – наутичка грешка, пожар, накнадна неспособност брода за пловидбу, спасавање, оправдано скретање са пута, својства и мане терета

в) радње корисника – радње крцатеља или власника терета, лоше паковање, лоше ознаке терета

* терет доказа – на бродару

* оправдање – уступак бродарима за претпоставку кривице корисницима морског превоза

2) Хамбуршка конвенција 78. год.

Ослобођење – доказивање разумних мера

Непознат узрок – ризик сноси корисник

Нема изузетих опасности, као у ХП 1924.

Посебни ослобађајући разлози

- 1) пожар, ако корисник не докаже личну кривицу бродара
- 2) животиње
- 3) спасавање лица и разумно спасавање имовине

Ограничење одговорности бродара

Појам – одговорност делом имовине штетника или до одређеног износа штете

Начело – ограничена одг.; неограничена изузетак (обрнуто од грађанског права)

Уступак бродарима за претпоставку кривице и императивност режима

Врсте ограничења – законско и уговорно

Законско ограничење

Појам – основ закон одн. конвенц.

Оправдање – **1)** велике поморске опасности с обзиром на економску снагу бродара – потреба поделе ризика између уговорника **2)** мали утицај бродара на капетана по испловљавању **3)** капетан бродаров пуномоћник само за поверену имовину у пловидби (брод и возарина), а не и за осталу имовину (нпр. друге бродове, копнену имовину)

Оспоравање оправдања

Разлог одржавања начела – економска моћ бродарских земаља

Правни извори – **1)** домаћи – ЗТБ 2015 **2)** мађунар.- Брисел. конв. 1957, Лондонс. конв. 1976 (96, 2012) **3)** Конв. о теретн. 24

Начини ограничења

- стварно и лично ограничење
- општи и посебни начин
- критеријуми – **1)** врста одговорности (уговорна и вануговорна) **2)** јединица мере (брода или терета) **3)** овлашћена лица **4)** одштетни захтеви – све телесне и материјалне штете у једном штетном догађају или само за губитак, оштећење и закашњење

Општи начин (“глобално ограничење”)

Системи ограничења

- медитерански (абандон) – поморска и копнена имовина
- германски (егзекуција) – извршење само на морској имовини
- енглески – ограничење извршења на делу имовине утврђеном вредносно, а не реално

Примена (енглески систем)

- оснивање фонда – **а)** факултативност **б)** писмена изјава пред судом **в)** забрана пленидбе брода **г)** по штетном догађају

- овлашћено лице на ограничење - власник брода, бродар, посада и помоћници бродара
- гранични износ

1) Конвенција из 1957

а) телес. штете – 3100 поенкаре франака (65 mg злата 900/1000) по тони носивости брода

б) материј. штете – 1000 п.ф.

в) телес. и материј. штете – 3100 п.ф. = 2100+1000 пф; преливање фонда м.ш. у фонд т.ш.

2) Лондонска конв. и ЗТБ – разреди:

* телесне штете: **а)** брод до 300 t – 1 милион СПВ **б)** брод 300-2.000 t – 3,02 мил. СПВ **в)** преко 2.000 t – још 1.208 СПВ по t **г)** преко 30.000 t – 906 СПВ по t **д)** преко 70.000 t – 604 СПВ по t

* материјалне штете: 1/2 границе за телес. штете

* телесне и материј. штете: **а)** посебни фондови **б)** преливање

* проширење круга овлашћених лица – сва одговорна лица

* неограничена одговорност – намера или крајња непажња одговорног лица

3) Стразбуршка конвенц. 2012. – речна пловидба (слично 1957)

- губитак права на ограничење – **а)** лична кривица одговорног лица (Лондон - тешка кривица) **б)** за смрт и телес. повреду запосленог код бродара

- намирење потраживања из фонда

а) само из фонда, а не и из остале имовине одговорног лица

б) намирење свих тражбина свих оштећених лица

в) мањак у фонду – сразмерно умањење

Поступак општег начина ограничења

- надлежност

* стварана и месна - привредни суд уписа брода (домаћи брод) одн. заустављања брода или полагања средстава (страни брод)

* функционална – судија појединац

- врста поступка – ванпарнични, сличан стечајном

- фазе: **1)** оснивање фонда **2)** утврђивање тражбина **3)** деоба фонда и намирење тражбина

- **1. фаза** – оснивање фонда

* покретање – писменим предлогом суду, са прописаном садржином од лица овлашћеног на ограничење (нпр. бродар)

* одобрење суда за оснивање – 15 дана предлагачу да уплати средства (да оснује фонд)

* услови: **1)** минимални износ + трошкови поступка **2)** слобода располагања средствима суду

* објава решења о оснивању (Служб. гласн. и огласна табла)

* последице оснивања: **1)** забрана пленидбе брода **2)** намирење само из фонда

- **2. фаза** – утврђивање тражбина

* разлог – спречавање лажних и претераних тражбина

* решење о одобрењу оснивања – позив повериоцима да пријаве тражбине

* пријава – у року од 30 дана од објаве, а најкасније до закључења рочишта за испитивање потраживања (преклузија)

* испитивање - рочиште за испитивање (ток)

а) позив предлагачу и пријавиоцима

б) изјашњавање о пријављеним тражбинама

в) утврђена тражбина - призната или није оспорена

г) оспорена тражбина – упућивање пријавиоца на парницу (30 дана)

- д) решење о утврђеним тражбинама
- 3. фаза – намирење тражбина
 - * израда нацрта о деоби – по правноснажности решења о утврђивању тражбина (може вештак)
 - * достава нацрта предлагачу и пријавиоцима (позив на рочиште за расправу)
 - * рочиште за расправу о нацрту – изјашњавање о нацрту (приговори)
 - * решење о деоби – жалба (8 дана)
 - * налог за исплату из фонда – 3 дана по правноснажности решења
 - * наплата тражбина - деоба фонда и окончање поступка
 - * последица – неутуживост ненаплаћеног дела тражбина

Посебан начин ограничења

Појам

Особине – а) само уговорна одговорност б) јединица терета в) овлашћеник - само бродар г) врсте штете - само за губитак и оштећење робе и закашњење

Режими – БК 24 и ХК 78

- Конвенц. о теретници (24) - 100 фунти по колету или другој јединици терета
- два проблема - а) монетарни (фунта) – снижавање границе б) трговачки (колет, контејнер)
- Протокол 68 – решавање проблема
 - * монетарни – увођење поенкаре франка
 - * трговачки – алтернативни систем (оштећеников избор)
- а) по јединици терета – 10.000 пф
- б) по kg бруто тежине – 30 пф
- в) контејнер – једна јединица терета
- Хамбуршка конвенција 78
 - а) 835 SDR по једин. терета или 2,5 SDR по kg
 - б) SDR – обрачунска јединица ММФ-а (преручавање у националну валуту земље суда)
 - в) закашњење – 2,5 возарине < укупна возарина
- ЗТБ
 - а) губитак (оштећ.) – 666,67 СПВ по јединици терета или 2 СПВ по kg
 - б) дефиниција јединице терета – 1) комад, колет 2) mt, m3 или друга мера по којој је уговорена возарина
 - в) контејнер – 1) опис садржине у теретници – јединица из описа 2) нема описа – цео контејнер је јединица
 - г) закашњење – до једне превознине за цео терет

Неограничена одговорност

Појам – целом имовином за сву штету

Изузетак – само у прописаним случајевима

Случајеви

- 1) тешка кривица бродара
 - намера и груба непажња
 - само лична бродарева тешка кривица, а не и капетана и посаде (ограничење)
- 2) декларација вредности терета – до декларисаног износа
 - у теретници
 - обрива претпоставка – бродар доказује нижу стварну вредност
 - БК - једностран правни посао крцатеља, а бродар може само да повиси возарину
 - ЗТБ – уговор бродара и крцатеља (пристанак бродара)

Уговорно ограничење одговорности

Појам – основ је уговор

Ексклузивне клаузуле (егзонерација) – клаузуле о искључењу или већем ограничењу одговорности него по закону

Допустивост (пуноважност) клаузула

Јача економска моћ бродара – наметање клаузула (уговор по приступу)

Судска пракса – неуједначена (бродарске и корисничке земље)

Уједначавање права – релативна императивност

- 1) БК – општа забрана изговарања и набрајање забрањених клаузула: а) клаузула осигурања б) снижавање испод 100 фунти в) пребацивање доказног терета на крцатеља г) клаузуле немарности
- 2) ХК 78 – изричита релативна императивност
- 3) ЗТБ – релативна императивност, уз 4 изузетка: 1) време пре почетка укрцаја и после завршетка искрцаја 2) закашњење 3) палуба 4) животиње